

22120225

PILIPINO A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
PILIPINO A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
FILIPINO A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Thursday 10 May 2012 (morning)

Jeudi 10 mai 2012 (matin)

Jueves 10 de mayo de 2012 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is *[25 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[25 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[25 puntos]*.

Sumulat ng komentaryo sa alinmang isa sa dalawang sumusunod:

1.

Gaya ng bawat isa sa aming mga tambay sa Powell Street, ang pinapangarap ni Ciriaco ay ang makauwi nang buo. Iyong nakahiga sa ataul. Nakasuot ng barong Tagalog o naka-Amerikanang may kurbata. Hindi iyong ginawang abo na, tapos e isinaksak sa garapon, kahit gaano pa ito kaganda o kakintab.

5 Isang araw, buong pagmamalaki niyang sinabi sa amin na siguradong ganoong nga ang mangyayari. Nasa labas kami ng estasyon ng BART* sa Powell. Kahit papaano, sabi niya, makakabalik daw siya sa Angeles sa Pilipinas. Doon siya ibuburol. Makakapag-mahjong sa tabi ng kabaong niya ang mga kapatid niya't kamag-anak. At makakapag-inuman habang tumitikim ng sitsaron at sisig ang mga dating kabarkada, o ang sinumang gustong makiramay o makikain.

10 Habang nagkukwento, nakapatong ang isang paa niya sa isang bangkong bakal sa maliit na park sa labas ng BART. Nakapatong naman sa tuhod ang kanang braso niya. Suot niya ang lagi niyang suot noong mga araw na iyon. Botas na pangkoboy na gawa sa pekeng balat. Sombrero ng taga-Texas. "Tenggalong," kung tawagin niya. At pekeng *fur coat* na pambabae, kulay puti, at halatang masyadong maliit sa kaniya. Lahat ng ito ay nabili niya sa *Salvation Army*.

15 Kung maglakad ka nang ganoon ang suot sa Angeles, malamang mahimatay ka sa init at pawis o mabugbog ng mga siga sa kalye. Pero sa San Francisco, sa kanto ng Powell Street, walang problema. Walang papansin sa iyo. Siyempre, noong una namin siyang nakita na ganoon ang itsura, napatawa kami at kinantiyawan siyang mukhang koboy na bakla. Pero balewala ito kay Ciriaco. Nakitawa pa nga siya. Pobre kaming lahat at isusuot ang anuman mahihingi sa
20 *Good Samaritan*, o mabibili sa *Salvation Army*. Kahit punit-punit na *sweater* o, tulad ng lagi kong suot noon, isang *leather jacket* na amoy kubeta.

Mayabang si Ciriaco, pero yabang na hindi nakakainis. Katuwaan pa nga namin ang pagiging mahangin niya. Naging libangan na namin ang isupalpal sa kanya ang mga pagbibida niya. At pati siya e sumasali sa biro.

25 Itinuwid ni Ciriaco ang kanyang tenggalong. "Kahit anong mangyari, pare," sabi niya, "makakauwi ako at doon ako sa atin lalamunin ng mga uod. Mas gutom yata ang mga uod doon sa atin kaysa dito, kaya doon na ako tutulong sa kanila."

Humahalakhak siyang parang matsing. Napatawa rin kami ni Ruben.

30 "E paano?" tanong ni Ruben. "Alam mo ba kung magkano ang magpadala ng bangkay na nasa kabaong sa Maynila? Kulang ang tentawsan dolyar."

"Ay naku, wala kayong bilib." Ibinaba niya ang paa at naupo sa bangko. "Bumili ako ng *life insurance* na pag may mangyari sa akin e babayaran ng kompanya ang pagpapadala ng bangkay ko sa Pilipinas. Mura lang, mga pare. Mga beinte singko lang buwan-buwan. Nasa akin pa ang *calling card* ng ahente. Baka gusto niyo."

35 "Beinte-singko buwan-buwan? Malaki na iyon para sa akin," sabi ko.

"Para sa akin din," sabi ni Ruben. "Palibhasa isa lang ang pinapadalhan mo ng pera sa atin kaya kaya mo iyon."

"E para kay Ignacia rin naman ang pambayad ko sa *life insurance*. Napakasakit naman sa kanya kung ililibing na ako e garapon na lang na puno ng abo ang ibuburol niya."

40 "Kaya nga dapat e may pamasahé lagi tayo para kung alam mong padating na ang *long distance* mula roon—" tumuro sa langit si Ruben, "makakasakay agad ng eroplano pa-Maynila."

"Kung masuwerte ka at malaman mong padating na nga ang tawag," sabi ni Ciriaco. "E kung abutin ka habang naninilip ng mga tsiks na puti na palabas ng BART?"

Tawanan kaming sabay-sabaly.

.....

45 “Fidel, Fidel! May nangyari, Fidel!” Nagising akong umuungol. Tinapik ako ni Ruben sa balikat.

“Anong nangyari? Si Ciriaco?”

50 “Maaga siyang umalis kanina. Tulog pa tayo pareho. Nagpunta siya sa Powell. Kwento nina Rudy ay hinihintay raw niyang magbukas ang opisina ni Attorney Anna kasi tapos na raw niya iyong sulat para kay President Clinton. Binasa pa nga niya sa mga beteranong nakatambay sa Powell. Pero habang nagbabasa e bigla na lang daw humawak sa dibdib na parang may sumaksak, saka bumagsak. Dinala sa ospital.”

“We trayd to help him bat ol op a saden, he pell,” sabi ni Major. “He did not mek it, Em sori.”

55 Nanlamig ako. Parang nabalewala ang tinulog ko. Pagod na pagod ang pakiramdam ko. Nabalutan din ako ng lungkot.

“Buti na lang at mananahimik na rin siya.”

“At makauwi nang buo – hindi abo,” dagdag ni Ruben. “Hindi nakagaron.”

60 Naisip namin ang *life insurance* ni Ciriaco, ang matagal niyang ipinagyayabang sa amin. Pero kinabukasan, nalaman naming nagkamali si Ciriaco...

“*I’m sorry, Sir,*” sabi ng kausap ko sa telepono. “*But his plan will not cover sending him back to the Philippines. There are limitations.*”

Halata kong Pilipino ang kausap ko. Hindi ako nakapagpigil. “Limitasyon! Mga tarantado kayo, niloko lang ninyo ang matanda,” sabi ko sabay bagsak sa telepono.

65 “Ang laki ng inasa niya, pare, na hindi siya matulad sa ibang beteranong walang pambayad sa normal na libing,” sabi ni Ruben.

Napansin kong mabigat para kay Ruben ang isiping sunugin si Ciriaco.

Benjamin Pimentel, *Mga Gerilya sa Powell Street* (2007)

* BART: *Bay Area Rapid Transit*, serbisyo ng tren para sa buong San Francisco Bay Area sa US

2.

- Nakatupi siya
tulad ng laylayan
ng mga damit at pantalong
pinagsusulsihan niya
5 sa mga hapon
tikatik ang ulan
at ang dalawang supling
abala sa larong taguan
o pompyang.
- 10 Noong una
kinilala niya ang sarili
bilang pagwawangis lamang
sa laylayang tinatahi
nang huwag makaabala
15 sa hakbang ng paa.
Isang simil na matiisin
sa bawat duro
sa bawat pagdurugo
Isang paghahalintulad
20 sa kapisang tela
na lumabis sa sukat
kaya sinusupil ng sinulid
sinusukol ng buhol.
- Subalit ngayon
25 naaaninaw na kanyang
sadyang pagkatalinhaga:
hindi “tulad ng laylayan”
kundi laylayan na *nga*.
Hindi nananahi
30 kundi ang tinatahi:
- ang binubuo ng mga araw
ng pagdaan-daan
nitong karayom-at-sinulid
sa nangingimay na kalamnan.
35 Ang unti-unting hinuhugis
ng pagkukubli, pagsasaanino,
pananatiling pang-ilalim ng
mapagbigay na sarili –
larawang ibinurda
40 sa kanyang buto at noo
ng tradisyon at panahon.

 Benilda S Santos, *Kuwadrang Numero Uno* (1996)